

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izjava vredna dne tistega
leta in poznejših.

Izveden daily except Sundays
and Holidays.

LETTO—YEAR XIV.

Case letter

Entered as second-class matter January 28, 1918, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., ponedeljek, 1. avgusta August 1) 1921.

Subscription \$5.00
Yearly.

Uredniški in upravniki pro-
stor: 2657 S. Lawndale av.

Office of publication:
2657 S. Lawndale ave.
Telephone: Lawndale 4635.

STEV.—NUMBER 176.

Publiziran pod imenom podjetnika (No. 1483) authorized by the Act of October 6, 1917, as filed at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103, Act of Oct. 2, 1917, authorized on June 14, 1918.

KAJ JE S POMILO ŠČENJEM POLITI- ČNIH JETNIKOV?

DEPUTACIJA, KI JE BILA PRI
PREDSEDNIKU, NE MORE GO-
VORITI.

V par tednih se prične: Ali pred-
sednik stopi v skrbito, ali pa so
bili nujni napovedni upi.

Washington, D. C. (Fed. Press).—Predsednik Harding je spremljal de-
legacijo za poslovanje Debsa in drugih političnih jetnikov, ki jo je poslala ekskutiva socialistične stranke. Ko je delegacija odhajala, se je predsednik smrščal.

Kaj je predsednik povedal de-
legaciji, je tajnost. To se je iz-
dalo na njegovo sugestijo, ker je
dejal, da je pogovor njim zapen.
Ni pa tajno, da pogovor dejaje z-
pet nove upe. Vsi soglašajo, da
je bilo vrednoiti k predsedniku.

Socialistična delegacija je se-
stala iz gđe: Lillian Martin iz In-
diane, William Kruze iz Illinois
in Samuel Castleton iz Atlanta,
zagovornika za Debsa in drugih
političnih jetnikov. Z njimi so pa-
še bili Wm. H. Johnston, predsed-
nik Mednarodnega društva stroj-
nikov, Basil M. Marley, bivši pred-
sednik delavskega vojnega odbora
in Norman Rapgood.

Mr. Harding je bil s njimi vlij-
den, simpatičen in prijašen. Šel je
vun in prinesel je notri stole in posu-
šal je pašno gđe: Martinova, Kru-
za in Johnstona, kjer so grinovedo-
vali, po kaj so prali. Razgovarjal
je s stvarji z njegovega vidika z
njimi.

Gđa. Martinova je počela z nje-
govimi lastnimi besedami, ki jih
je spregovoril v aprlu in se do-
sledeva, ki jih je, da bo te-
mo na ta način spor izvračen
zredi podjetniške trme. Podjetni-
ki pravijo da delaveci nimajo pravice
se pogajati glede meze in
delovnega časa pri podjetnikih.
Tukaj je seveda tehničen ugovor, ki
nimata drugega namena kot razbiti
se pogajanja. Na shodu, na ka-
hrem so delavci sklenili, da so
pri volji odložiti ureditev in prene-
sti s delom, je bil izvoljen nov
odbor, ki ima pravico pogajati se
o delovnih razmerah in mezi za-
vez podjetja. Če podjetniki tudi
taka odbora ne prisnajo, teda je
dokazano, da hočejo izpreti del
usnjarskih delavcev, da kasneje
drugi delavci. Odvisno je to-
rej od podjetnikov, ako delavci
proglase stavko. Seveda bo stav-
ka šele tedaj proglašena, ko pod-
jetniki izpro delavcev, ki delajo
pri podjetnikih.

**Stroči parovi se je zrušili v
pristanišču.**

London. — Ameriški par-
nik Partisan z 1360 tonami iz A-
leksandrije, namenjen v Ham-
burg, se je potopil v pristanišču Orana, zapadnem obrežju Alge-
ri. Ladja se je potopila vted
nastalga požara in pristanišču
oblasti niso mogle radi velikega
plamena isti kontroliратi. O slo-
vekih žrtvah se ne poroča, to-
da veliki tovor bombaž in svile
je dosegel univen in potopljen.

"Odbor za pomilovanje bo na-
daljeval svoje dels," je rekel
Castleton Kasnerje. "Mi občutimo,
da intervju ni bil trud zastonji. Ce-
bodo prijatelji pomilovanja v
vseh krajih Združenih držav se bo
nadalje trudili, bomo lahko dose-
gli uspehe. Žal nam je, da ne mo-
remo povrediti detajlov našega in-
tervjuja. Če kaj takega storimo,
samo prelomili predsednikovo za-
upost.

Kruze je dodal, da je zdaj pred-
sednik informiran, da je stroko-
no organizirano delavstvo za po-
milovanje. Namignil je, da se
prominentni ljudje zunaj delav-
skih in radikalnih krogov zani-
majajo za Debsovo pomilovanje.

Istega dne popoldne, ko so bili
socialistična delegacija in njih
prijatelji pri predsedniku, sta
imela Samuel Gompers, predsed-
nik Ameriške delavsko federacije,

LEGLJA POZIVA HARDINGA,
DA NE SME ISPUTITI DEB-
SA IZ JEDE.

Indianapolis, Ind. — John G.
Emery, glavni poveljnik Ameri-
ške legije, je v petek izročil predsedniku Hardingu, da ne
ane izputiti Debsa iz ječe, ker
to bi bilo "dovoljenje za pomilovanje zakona in reda." Emery
je izjavil, da se bo legija bojevna-
la do skrajnosti, da Debs ostane v zaporu. Po njegovem mnenju
sta Debs in Bergdoli "enaka
zločina."

MI ZASTAVKOJO USNJARSKI DELAVCI?

NAPRAVI SE ŠE EN POKEKUS
NA TERAVNAVO SPORA DEBS
STAVKE.

All zdi se, da podjetniki tudi ta
potem odločijo, kar toliko po-
meni, da bodo delavci izprt.

New York, N. J. — Osem tisoč
delavcev, ki izdelujejo produkte
iz narja, je pripravljenih odložiti
vzroki, da v vsakem kotu: boje-
vna in matavatki, če ne bodo
podjetniki popustili svojo zahtev-
vo za znižanje mezde in povišanje
delovnih ur v tednu nad 48. Del-
avci so se bojevali skoraj dolgo
vrsto let, da so izvojevali sedanjo
mesec, ki se nikarok ni sijajna,
in osmurni delavnik. Te prido-
bitve jim bodo zdaj podjetniki iz-
tegati, kajti ulice v New Yorku
so polne brezposelnih delavcev.
Zakljutek za stavko je bil sprejet
na shodu njih strokovne organi-
zacije, katerga se je udeležilo
več ko dva tisoč delavcev.

Delavci bodo po svojem odboru
predvrali se en karak, da se snop
izravnih bres stavke in se dosegne
nova pogodba. A zdi se, da bo te-
mo na ta način spor izvračen
zredi podjetniške trme. Podjetni-
ki pravijo da delaveci nimajo pravice
se pogajati glede meze in
delovnega časa pri podjetnikih.

Delavci bodo po svojem odboru
predvrali se en karak, da se snop
izravnih bres stavke in se dosegne
nova pogodba. A zdi se, da bo te-
mo na ta način spor izvračen
zredi podjetniške trme. Podjetni-
ki pravijo da delaveci nimajo pravice
se pogajati glede meze in
delovnega časa pri podjetnikih.

"Kaj takega je v navadi v Al-
banyju," je rekel Lusk.

"Kdo izmed postavodajalcev v
Albanyju je še prejel takšno darila," je
bil vprašan.

"To je občeznana stvar, da za-
konodajci sprejemajo darila," je
odgovoril srebrni senator.

"Ali so bila darila, izročena
drugim senatorjem in poslaneem,
tudi tako dragocena?" je bil
vprašan. On ni odgovoril.

"Kakšna druga darila ste. Ne
sprejeli v treh letih, od kar ste v
senatu!"

"Ne bom razpravljal o tej stvari," je odgovoril senator.

Zdi se, da med voditelji republi-
kanske državne mašinerije ni
občutka, da je Lusk pokazal ma-
rinu miako, ki je sprejet kolari-
co iz mahagonija, napolnjeno s
srebrnino, ampak ponekod se sil-
ki, da je p... neumen, da je sprejet
darilo. V krogih strankinega
vodstva grajajo bolj njegovo "si-
rovoro delo" kot pa pomankanljivost
zravnih obutev. Pravijo, da
je bil Lusk navdušen za detektive,
ker so mu pri gonji proti
"rdečkarjem" pomagali, in za to je
sprejeli darilo.

Voditelji državne republi-
kanske organizacije so sklenili, da ne
more tak človek biti kandidat na
governerja, čeprav je veljal kot
vzor 100 odstotnega američan-
stva, zategadel bodo potembili
lahko vršajoči streli, ki so bili na-
nje izstreljeni Meyerjevem od-
sek. Dalje pravi računski komisar.

Mogoče je, da administracija
čaka na poseben dan, ali pa pri-
pravi gotovih dogodkov, da pri-
šte s akcijo za pomilovanje Debsa,
in drugih političnih jetnikov. Znano je, da bo akcija le individualna
izstreljenju Meyerjevem od-
sek. Dalje pravi računski komisar.

Ali prihajačo zopet napačni
upi? Ali Harding podvzame ak-
cijo?

V par tednih bomo na jasem.

SREBRNINA DUŠ PATRIJOTA LUSKA

ZAKAJ JE PA NEL ZATO
UMEN PRAVIMO SPRAVNI
VARIŠL, DA JE SREBRNINA
RILO.

Z njegovo nadaljnje politične ka-
rijero je zdaj prot.

New York. (Fed. Press). — Dr-
žavni senator Clayton R. Lusk, ki
je sam sebe proglašil za najvišje
ga nasprotnika "boljševizmu" in
je izpovedal, da je sprejet kolari-
co srebrnine, vredno \$1,131, kot
darilo od vrh newyorkih detek-
tivov, ki so razbijali vrata domov
v katerih so prebivali ljudje, s-
sumljeni "boljševizmu", prav niz
ne plaka, ker je afera s srebrnino
pršila na dan že po tem, ko je pa-
magal spraviti zakonsko predlog
v interesu detektivov skozi legi-
slaturu. Clokevič, ki je natravel in-
nišljeno nevarnost o "radikaliz-
mu" in je potrdil velike vred-
nosti denarja, ki so ga plačali dav-
ščniki, da bi davkoplačevalci
verjeli, da v vsakem kotu: boje-
vni in matavatki, ne zagovarjajo
pravico do privo s svojim stra-
nimi delom, dobro, ki je ustvaril
slamnatega možica "leninizma"
in mu kazal ves čas jesik, se prav-
nični ne ženira, da je javnost in-
vestila, da je sprejet srebrnino kot
dar od ljudi, ki so pričakovali od
njega, da jim za to darilo neprav-
vi tudi uslugo. On prizna, da je
srebrnino prejel on ali pa nujno
sopoga.

On se ne bo umaknil kot vod-
čevine v senatu, pa tudi ostav-
ne bo podal v Mayerjevem oda-
ku, ki ima našlo, da prešte um-
zane svari v New Yorku. Še
ko je razumeti njegove izjave.
Ampak fini pojmi o časti, ki jih
ima ta varuh ljudskih interesov,
so nanj toliko vplivali, odkar je
znan srebrninska afera, da sko-
daril opravičiti na ta način, da
pravijo, da ni edini državni ali
mestni uradnik, ki je sprejet tak
darilo.

"Kaj takega je v navadi v Al-
banyju," je rekel Lusk.

"Kdo izmed postavodajalcev v
Albanyju je še prejel takšno darila," je
bil vprašan.

"To je občeznana stvar, da za-
konodajci sprejemajo darila," je
odgovoril srebrni senator.

"Ali so bila darila, izročena
drugim senatorjem in poslaneem,
tudi tako dragocena?" je bil
vprašan. On ni odgovoril.

"Kakšna druga darila ste. Ne
sprejeli v treh letih, od kar ste v
senatu!"

"Ne bom razpravljal o tej stvari," je odgovoril senator.

Zdi se, da med voditelji republi-
kanske državne mašinerije ni
občutka, da je Lusk pokazal ma-
rinu miako, ki je sprejet kolari-
co iz mahagonija, napolnjeno s
srebrnino, ampak ponekod se sil-
ki, da je p... neumen, da je sprejet
darilo. V krogih strankinega
vodstva grajajo bolj njegovo "si-
rovoro delo" kot pa pomankanljivost
zravnih obutev. Pravijo, da je bil Lusk
navdušen za detektive, ker so mu pri
gonji proti "rdečkarjem" pomagali, in za to je
sprejeli darilo.

Voditelji državne republi-
kanske organizacije so sklenili, da ne
more tak človek biti kandidat na
governerja, čeprav je veljal kot
vzor 100 odstotnega američan-
stva, zategadel bodo potembili
lahko vršajoči streli, ki so bili na-
nje izstreljeni Meyerjevem od-
sek. Dalje pravi računski komisar.

Mogoče je, da administracija
čaka na poseben dan, ali pa pri-
pravi gotovih dogodkov, da pri-
šte s akcijo za pomilovanje Debsa,
in drugih političnih jetnikov. Znano je, da bo akcija le individualna.

Ali prihajačo zopet napačni
upi? Ali Harding podvzame ak-
cijo?

V par tednih bomo na jasem.

ZMENCI SE PAVI PRISKOCILI NA POMOC RUMSKIM SOVJE- TOM.

Berlin, 31. jul. — Nemški de-
maki in ljudstvo vobče izvzemajo
reakcionarje, ki je samo v sil-
skih, je prvo pričakovali na po-
mod bednemu Rusom, katerim je
nemška vlada podpira pomočno
stisko in kooperira s sovjetskim
komunistom v Berlinu. Prva za-
laga zdravil in zivil je že na putu
do Rusije. Poslanici je bilo tu-
di vredno število zdravnikov.

MENTAT NA ALEKSAND- RILIA JE DELO VLADE?

Ruskička vlada dokazuje, da je Pal-
linska vlada vprisnila "mentat"

VLADA JE EDJAJ V STISKI IN
STVIRI, KAKO SE BI IzVLE-
KLA JE KAER.

Riga, Letvija, 31. jul. — Ročna
poroča iz Moskve, da je ruska so-
vjetska vlada sprejela ponudio
Herberga Hoovera za pomoč iz-
stradanim milijonom ob reki Vol-
gi, katerim je sista unicila koru-
so in druge poljske pridelke. So-
vjetska vlada je sugostirala, da se
tako prične pogaranje za izpu-
stitev ameriških ujetnikov.

Riga, 31. jul. — Tukajšnji za-
stopniki ameriške vlade so pre-
jeli note iz Moskve, ki vsebuje
odgovor na Hughesovo brzojavko
glede osvobojenja ameriških ujet-
nikov v Rusiji. Note je podpisal Leo
Kamenov, predsednik Moskvenskega
sovjeta in predsednik nadzorovalnega
odbornika v Belgradu za mesec.

Riga, 30. jul. — (Federated
Press) — Jugoslovanska vlada

je v zadnji nadzri valed izida
o "mentat" v svršku in izpu-
stitev proti komunistom.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENEKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglašov po dogovoru. "Rokopisi se ne vračajo."

Naročnina: Zednjene države (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$2.00 za pol leta in \$1.25 za tri meseca; Chicago \$6.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.50 za tri meseca, in za inozemstvo \$8.00.

Nadav na vse, kar ima stik z listom:

'PROSVETA'

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenske National Benefit Society.

Owned by the Slovenske National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

COPIES TO 251

Datum v oklepaju n. p. (Junija 30-21) poleg vasega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevnem potiskom naročnina. Ponovito jo pravljeno, da se vam ne ustavi list.

KAM GREDO MILJONI?

V državi Illinois je bilo izdanih 526,131 oblastvenih dovoljenj samo za take avtomobile, ki prevažajo ljudi. Tovorni avtomobili niso všetki. Ljudje, katerim so znane razmere, pravijo, da bo pred koncem leta izdanih do šest sto tisoč dovoljenj. V prvi polovici leta je prejela država več ko pet milijonov dolarjev samo od avtomobilov za prevažanje ljudi, ako se računi najnižja pristojbina po deset dolarjev. Ker se pa plača po petnajst in več dolarjev za dovoljenje, je država očvidno prejela več denarja.

Davek na avtomobile je bil naložen, da se grade in popravljajo ceste. Letos je okoli pet milijonov delavcev brez dela, ž gradnjo cest pa zelo šepr. Če je denar od avtomobilskega davka namenjen za gradnjo cest, zakaj se odlasa s takim delom, ko je število brezposelnih delavcev veliko?

Z milijoni, ki jih prejme samo država Illinois kot avtomobilski davek, se da že izvršiti nekaj dela. Avtomobilski davek pa ni naložen samo v državi Illinois, ampak je uveden tudi v drugih državah. Lahko se reče, da avtomobilski davek prinese v vseh državah par sto milijonov dolarjev na leto. In če bi ves denar res uporabil za gradnjo cest, bi se število brezposelnih delavcev precej znižalo.

Poleg držav nakladajo avtomobilski davek še mestne občine. Tudi tukaj pridejo lepi milijoni v mestne blagajne. Pa tudi po mestih ni opaziti, da se grade nove ceste.

Kam gredo vendar miljoni, ki jih vplačajo lastniki avtomobilov za gradnjo cest? Ali ne bi bilo pametno, da bi katere kompetentna oblast posvetila v tale teman kotiček, da javnost izve, kako se uporabijo miljoni ob času velike brezposelnosti, ki jih vplačajo lastniki avtomobilov?

KRŠČANSKI KAPITALISTI

Dozdaj nismo vedeli, da imamo tudi krščanske kapitaliste. To odkritje je napravil mr. Elmer Chubb iz Zion Cityja, Ill., mesta zelotov v katerem so celo prepovedani zdravniki. Ta mr. Elmer Chubb oglaša sebe med zeloti in ljudmi, zrelimi za horšnico, kot velikega predavatelja o predmetu—"John D. Rockefeller, krščanski kapitalist". Kako imeniten predavatelj je ta Chubb, naj služi odlomek poročila o njegovem predavanju, ki je izšel v "Ellisville Worldu":

"Predavatelja je bilo jasno razumeti, da je mr. Rockefeller samo za eno moralo in za cenzuro nemoralnih knjig. Strašno zaničevanje, ki ga je dr. Chubb razli na socialiste in radikalce zaradi napadov na take može, kot je Rockefeller, je globoko pretreslo poslušalce."

Hm, hm, škoda, da dr. Chubb ni razobil svojega strašnega zaničevanja na profesionalne pretepače v službi Rockefellera, ki so pri Ludlowu streljali na otroke in žene ruderjev, da bi poslušalci malo bolje poznali moralno krščanskega kapitalista.

Verjajemo pa, da je krščanski kapitalist samo za eno moralo. Prav rad bi videl, da delaveci in žene tako trdo garajo za pomnožitev njegove miljarde, da bi jim še v sanjah ne prišlo na misel, da ima delavec tudi pravice do zabave in udobnega življenja.

Za nekaj smo pa le hvaležni temu dr. Chubbu, ki predava zelotom o krščanskih kapitalistih. Konstatiral je, da krščanski sociale v Evropi lažijo, ko trdijo, da imamo samo židovske kapitaliste. Postavil jih je na laž in dokazal, da imamo poleg židovskih tudi krščanske kapitaliste.

SABOTAŽA JEKLARSKEGA TRUSTA.

John R. Durlap je v konzervativnem listu "Industrial Management" razkril sabotažo jeklarskega trusta z visokimi cenami. Ta sabotaža je nevarna, ker ne ustavlja le trgovine, ampak zavira tudi industrijo, da se ne more postaviti na noge.

In kaj se je zgodilo po tem odkritju? Ali so bili trgovci zaradi sabotaže mogoče pozvani na odgovor? Ne! Ampak nekaj se je le zgodilo. Jeklarski trust je po tej Dunlapovi obtoži zopet znižal mezzo jeklarskim in železarskim delavcem.

DOPISI.

S potu. — Čas se je nagibal proti prvi polovici meseca junija. V znamenju, da je poletje, je začelo sonce bolj navpično sijeti s svojimi žgočimi žarki na obširne ravnine reke Mississippi. Notorično blato v južni polovici države Illinois se je pričelo spremeniti v prašne atome, kateri je podil veter v soparni po-poldanskih dnevih, kot počastne oblake, ki so polnili z nesnago človeške bivališča in poleg tega vzbujali temno misel nezadovoljstva, katerega je bil v takih predstavah brezposelnosti in slabih delavskih razmer.

Človeku, ki je že poprej kdaj bival v hindujski pokrajini goratega severozapada, se je nehoti porodila misel in želja na zapad, kjer se zemljani vsaj resi vročino, ako že ne krizev.

Pot me je peljala seveda skoraj Chicago, kjer sem se v družbi naprednih somišljencov počutil prav zadovoljnega. Na tem mestu ne smemo pod nobenim pogrom prežeti črkaličnih Slovencev, ki so z malo izjemom do doma prepojene z naprednim duhom. Sicer pa je, težko ustrez vsem počesarjem, ki obiskuje Chicago in pri tem še zase obdržati status quo.

Po pravnevinem hivenju v tem milijonskem mestu sem opazil, da ako se odstreje domači rezidenčni, zavnavljšči in drugi, zaravnado v to, da si nepravčni mestni živični živec vredna v mestu suha eksistence. Načelj me je poparilo, ko sem nekoga jutra, bolj iz tradočnosti, kakor iz ljubezni do iskanja dela, obiskal urad Western Electric kompanije. Vred z mehči je bilo kakih 150 ljudi, katerih edina misel, ki se je brala vsakemu na obrazu, je bila: Ali mi bodo sposodile milostno poklonili dela. Lepa slika o prehodu delavcev ignorance.

Ta pojav je napomnil mojo dano sarkazmom zoper obstoječi red, nest se mi je nisite stenja, jezno sem pogledal po masivnih stavbah, kjer prečasi box dolinja in njegovi mačkovitimi. Torebi me bil v tistem trenutku obsendil božji duh, kakor svetopisemški Samson, ki je z očesko siljčino potoliko zvrljih premogorov.

Treba je bilo borjati slike, da pomiri viher jeze, slike bi predstavila umetnost in živiljenje, kar sem na srečo doživel. V Garfieldu, mestnem parku se nahaja umetni vrt, ki me je začaral s svojimi rastlinami iz južne in severne Amerike, ter iz vseh delov sveta. V ta vrt me je privredila oz. pokazala kje se nahaja, morda in nadobudna hčerka mojega prijatelja; za kar sem ji bil zelo hvalezen.

Tu sem imel priliko občudovati, koliko so zmožni človeški možgani, da sredi grešnega Chicaga ustvarijo malo gozdiček smrek in drugih iglavčastih dreves. Pokrajina posejana z malim in vodnim kamnenjem in obrusom, z mahom. Ob stezi, ki pelje čez ta gozd se nahajajo tudi vodilne iz katerih žubori streljanček, kar vse spominja na pravo rožnino ali, kakor na pr. v državi Colorado ali Washington. Kratka ujetnost naredi slovensko živiljenje, da je vredno živeti.

Mimogrede se slovek skoraj mora ustaviti na postaji La Salle, Ill., starci slovenski nasebin, kjer se nahaja mnogo značilnih slovenskih mož, kar priča ponosen Slovenski dom, za katerega sem tudi jaz napravil precej kar. No, seveda brez koprije, pa tudi La Salle ni.

Lokomotiva je zasopila in izginilo je tudi to prijazno mesto. Se so mi xvenele na mese pesmi, katero so zapeli fantje v kroku pri tem neke nove piječi, ki so jo nazivali "regatove", ter so tudi pravili, da ni popoloma brez greha. S primerno hrzano smo nadaljevali pot proti zapadu in kočno krenili čez državno mejo v Colorad.

Gorovje, ki se razteza čez celo državo, je bilo zakrito v obliko. Časopis je preročeval, že novo povodenj, toda to se ni zgodilo. Neko naslednjega dneve se je pričelo čistiti, dočim so rekli, da pa tednov poplavljale s voje brezove daleč preko polja. Najbolj se mi je tam dopadlo hladno podnebje, ki je precej prijetnejše, kakor v Illinois.

Izstopili smo v glavnem mestu

Bouvierju, kjer se je zavno vrilo letno zborovanje A. F. of I. Obiskal sem njihov glavni stan v Albany hotelu, ter opazoval njihovo kretanje. Prisel sem do zaključka, da je stare navade med temi delegati, da jih gre največ na zborovanje radi zagovarjati. Nekateri pa nekaj skrivajo, ki predložijo drugim, kar je vse sprejeto in potem imena Bosna.

Ganjil me je naprej na sever in poslovil sem se od sivih gorskih velikanov, ter kuhal dovolj do mesta Sheridan v Wyomingu. To mestec se mora človeku dopasti na prvi pogled valed prijetnega podnebja v poletju, ter najbolj pitne vode, kar sem jo kdaj okupil. V velik okrog so tudi senčni tivorečki pa ticev. V ozadju tega mestca se dviga visoko proti nebuh velik gorovja Big Horn, kar ustvarja mestu krasno panorama.

Moji cilji so bili še bolj proti zapadu in prehiteli smo celo Montano. Za kratki čas so se menjali ustavili okoli mesta Butte, Mont, in spomnil sem se grobo kih bakrenih jan, ter razpolojnosti tega mesta v preteklem času. Sedaj je to mesto mirivo in le malo delavcev še dela tam. Zopet me je neprjetno gornjščiščno mesto, kjer so premogorovi in prebivalci tam več Slovencev. Vseboče črteži ki so prav sedaj donorele so mi delata velike skrbnje, da bi jih najrej poljubil, kar se mi je slednje, po zadnji Slovenske tudi posrečilo. Dobil sem jih bil cel vlobnik.

Razpolojnost narave se v obeh zgodnih krajinah počasi pospeva na kratkih zmanjših kriklih. Opozita je, da je prebivalstvo nekaj bolj zadovoljno in tudi slavenski živelj se ima bolj povoljno radi mnogih ženitev.

V državi Washington sočasno premogorovi podliva že od marca meseca. Ruderji se bojujejo soperi snižanje plače, o čemur vsebuje tudi ignorancijo.

Pisal bi še veliko, toda bojim se da bi v Chicago na Lawndale Ave, v ti vročini primanjkovalo uvednilišču sape. — F. K.

Hendersonville, Canonsburg, Pa. — Pred nekaj dnevi je superintendent tukajšnjega rova vprašal premogarje, ako hočejo iti na delo za isto placo, kakor so jo prejemali v 1917 letu. Odgovorili so mu, da oni delajo pod U. M. W. of A. in da bi bil sila dober načrt, ako bi se glavni representanti U. M. W. of A. in omni premogovniških družbah združili, ter se poravnali kar se itak mora spomniti na spomlad. Zatrili so, da oni nečejo unije razrediti in da ostanejo na istem stalilu, kakor drugi unijski premogorovi.

Superintendent je opoziral premogarje, da v slučaju, da bi te pogodbe ne sklenili, morajo zapustiti kompanijske kote ali pa plačeti za stanovanje. Rekel je: "Sprejeti bodo morali pogoje, ker so na slabih finančnih razmerah."

Prvi korak je bil da se izve za miziščenje naroda napram unjam, drugi pa začetek kompanije napram U. M. W. of A. Po vseh bližnjih nasebinah je govorjeno, da Andersonville prične z delom. Gotovo je, ako hočejo delaveči ločiti se od združenja in priceti za 1917. letnico, tukajšnji delavec tega ne bodo storili. Da bi drugim odjeli kruh. Znajanje menže mora gotovo priti, rdeča to le tedaj, ko bodo padli.

Francoške strokovne unije ostanajo v amsterdamski internacionali. Predlog za priključenje Generalne delavške zveze k monskevski strokovni internacionali je bil zadnjek petek na konvenciji zveze v Lillu poražen s 1566 glasovi proti 1348. Komunisti, ki imajo močno zastopstvo na zborovanju, kakor je razvidno iz glasovanja, so predlagali, da se zvezne organizacije tudi od amsterdamske internationale in stopi v monske strokovne unije.

"Oznam na vrdečo se likvidacijo Avstro-Ogrske banke in v skroho, da sponore Department of State pretrosavati vrnjanje, ko naj mogoče obvarovati ameriške kirizijane, ki imajo bankovce imenovane banke, navedene Department of State do težnje, naj preskrbijo de-

partnemu popolne informacije v tem pogledu.

Na vseh

premogovniških operatorj

Pittsburghu je dejal te dni,

je bil vrednost

zavrnjena

VESTI IZ PRIMORJA.

STROKOVNE IN GOSPODARSKE ORGANIZACIJE V ITALIJI.

Mislim, da bo gotovo zanimalo slovenske delavcev, če vam podam nekaj številk o strokovnih in gospodarskih organizacijah v Italiji. Delavsko gibanje v Italiji je siceru sveta premašlo znanje. Iz Italije se navadno poroča le, o političnih sporeh; o moči in dejavnosti delavskih organizacij pa le malo in se to zelo površno.

V Italiji obstoje štiri vrste organizacij; te so: Splošna delavška zveza, (Confederazione generale del lavoro) ki ima zvezno in načelno socijalistično stranko: Sindikalista zveza (Unione sindacale). Klerikalna delavška zveza in sedaj se je ustanovila še fašistička.

Načelna splošna delavška zveza je najmočnejša med vsemi in presegajo vse ostale. Za načelno pride klerikalna in potem sindikalista zveza. Splošna delavška zveza je ustavljena iz centralnih strokovnih zvez in Delavskih zbornic.

Konec leta 1920. je imena načelne zveze 2,320,163 članov in obst. 1.888,652 jih pripada k centralnim zvezam in 438,511 pa k Delavskim zbornicam.

Od centralnih zvez je najmočnejša zveza Kmečkih delavcev, ki šteje 760,000 članov: za njoe pride zveza stavbniških delavcev s 176,426, kovinarjev s 180,200, toskalnih delavcev s 144,704, kemčnikov s 51,000 in privavnih nastavljencev s 40,773 člani. Za njim pridejo vse ostale zvezne, ki imajo manj kot 40,000 članov.

Vsih zvez, ki pridejo po načelni S. D. Z. je 60.

Omeniti moram se, da zvezna želježničarjev ne pripada ne k načelu, ne k nobenim drugim splošnim zvezem, kar je nevtralna naprava načela. Kongres želježničarjev, ki se bo vrnil te dni, bo raspravljalo o pristopu k načeli zvezni. Kakšen bo sklep, le ne vemo.

Zveza pomorskih delavcev je bila med vojno izključena iz načela S. D. Z. radi svojega nacionalističnega nazivnega. Sedaj je zopet zaprosila za vstop v Zvezno — in se prisluškuje, da bo sprejeta, ker je v zadnjem času že izpremenila svoje nazivnje. Ako bodo v S. D. Z. včlanjene še pomorska zveza in bo S. D. Z. veliko pridobilna na modi in uplivu. Že danes je načelna zvezna tista, ki vodi vsega velika delavška gibanja v Italiji. Tudi strokovne zvezne, ki so izven nje se ob vsakem gibanju zatečejo k njej za moralno podporo.

Finančno S. D. Z. ni močna, kar pa niso močne tudi strokovne zvezne, ker so bili prispevki do zadnjega časa zelo nizki. Ali tudi v tem oziru gre na bolje. S. D. Z. ima paket s socialistično stranko. To se oravi, da se mora v vseh valjevih in splošnih vprašanjih dogovorno nastopati, ter se drugi drugoga podpirati. Če je gibanje eminentno gospodarskega značaja, vodi S. D. P. Z. že je obratno, na socialistično stranko. V obenamčajih se morajo organizacije medsebojno podpirati.

Kar se tiče razmera med socialisti in komunisti, ni za S. D. Z. imelo nobenih posledic, ker so se komunisti izjavili za enotnost strokovnih organizacij. V organizacijah se huj boj le za to, kdo dobri v roke vodstvo postavljanju strokovnih zvez in sindikatov. Že v drugi se morajo sezvedi državni sklepovi občin in zborov. Radika je le ta, da tam, kjer smagajo komunisti (zase zelo malo takih krajev, resni Julijski Benečijo), nastavlja svoje tajnike in nastavljence, dočim socialisti razstavljajo le sodruge, ki so najbolj sposobni brez osca na politično tečeno. Če bi se komunisti v Jugoslaviji ravnili po tem načinu, bi danes ne imeli toliko organizacij razstavljenih in delavstvo zmeden.

Poleg strokovnih imamo v Italiji tako razvite nadružine organizacije, kot so: zadržane organizacije, predstavništvo, določne bolnici in lečilnice, ali vsega bolj ali manj vsega. Ali vsekakor je njegovo pivo modrovanje izhajalo iz laktot in dokler bodo ženi ljudje na svetu, bodo imeli svojo filozofijo. Ta izločec jih ne bo dovolil vere, da so na vremenu lasteve.

Treba je nekaj ukreniti. Za instrukcije sedaj ni potreben. Če bi bila zima in bi zapadel silig, prav visoko, tako da bi občali v njem svetlobili in bi se ustavila cesta telefonska in ministri ne bi mogli na svojo ministarsko sveto in bi drame obupovali, ker je pot do plesne dvorane življenja. Prekrasna telja pravzaprav! Tudi vrste življenja politikov na vojno in avtobuse, da bodo mirljivi na poljani.

No, nista ne bo mala; ker bi morala sicer bankrotirati vse meteorologijo. Torej tudi ne bo zaslužita s anogram. Sicer bi ga človek še kidal, če bi namreč zadel med sredne izbrane. Cital je zadnjo simo, da je stotisoč ljudi po dunajskih ulicah demonstriralo, da nimajo dela. Stotisoč ljudi — to je tudi za kidanje snega preveč. Stotisoč nepotrebnih ljudi v enem samem mestu, ne včetveč one, ki so iz drugih vzrokov nepotrebitni — priroda razispava.

Hm — takimi mislimi pride človek daleč. Nenadoma je bil Zorko na robu desetega okvira, na ni vedel, kako je prišel tja. Namenoma pač ne. Česa naj bi iskal v tem kraju?

Da — iskati je hotel. Če bi bil, kakor drugi dijaki, redno zahajjal v gostilno in kavarno, bi si gotovo na nekaj časa lahko pomagal s kreditom. Ko je romal od čehoga kraja mesta do družega, je potekal čas in pridobljal se je večer.

Dobro! Takega dela, ki bi mu ugasilo in se njenalo z njegovim poklicem, z njegovimi sposobnostmi, ni. Zdaj se loti vsega. Ponisa se. Ali — kako doseže človek brez primernih izkušenj vsej tako poniranje?

Kombinacija situacija. Mizar, čevljari, klučavniki, pek, ki vedel, kje naj poteka; on, z glavo, polno vsega znanja je na slabšem kakor neumem delavcev.

All vsemu bi se odrekel, če bi bila vsaj postopek. Bogovs'ko splošno sedaj v oni dobri, ne premehki in ne pretiri postopek!

Nihče ne. Tako hitro se ne odda stanovanje. In če nji se druga kandidata za postopek, zakaj ne bi apel on v njej? Kakšen dobrilček ima gospodinje, če ji ostane soha prazna?

All to bi bilo vendar preveč poniranje. In zelo daleč je natanj. Kajti — giro — tu je hrib, tu želježničarji na vse moči, nego so vse črna korake dalje in dalje, odi pa niso uspele, kam.

Nekje jaha pes. Trava je mehka, utrujenost pa velika. Nod je razpela svoje temno, nebo visoko nad zemljo in vedno svezni čar se hlači v ne-popolni šudovitosti. Veličasten mir se razvija po brezognjem prostoru in vilva pokoj tudi v dušo izmučenega bitja: ni ga človeka tako dobrega in tako močnega, da bi mogel potolažiti trpežega brata toliko kakor tiba svedna noč v prosti prirodi, kjer se mučenikovi hveji spajajo s tajnimi občutki vresljivosti.

Je li Zorko zaspal v objemu blage nodi? ... Streslo ga je in mraz mu je segel do kosti. Temperatura je padla. Od severne strani je hladno poplavljalo.

(Dalje prihodnjih.)

Novice iz Jugoslavije.

Boj za kraljeve namestnike. — Beograd, 5. jul. Sedaj je najaktuualnejše vprašanje spopolnitve mest pokrajinskih namestnikov. Kakor znemo, so vsi predsedniki pokrajinskih vlad podali demisijo, ker ima po dolžilih ustavne neustopitvi likvidacijo dosedanjih pokrajinskih uprav. Sedaj je potrebno, da se postavi namestnik, ki bodo izvedli likvidacijo pokrajin. Glede imenovanja teh namestnikov se je vratio pogajanja. Vlada se je na zadnji seji bavila z tem vprašanjem, in pa se storila nobenega sklepa. Verjetno je, da bo še v Skopju in Splitu ostala državna uprava, ki bo vodila do konca maja. I. za 44.382.376. — hr. Hranilni oddelek ima koncem maja 5.935.439 — lir hranilnih vlog.

Poletje jugoslovanske narodne stranke v Primorju bodo zastavili v rimskem parlamentu avtonomijo za Julijsko Benečijo. Predlag je bilo v vseh načini skladnih od januarja do konca maja. I. za 44.382.376. — hr. Hranilni oddelek ima koncem maja 5.935.439 — lir hranilnih vlog.

Brezposasmotnost v Trstu. "Emanipazione" raspravlja o vsem, kar je vločno vplivalo na delavcev, ter se drugi drugoga podpirati. Če je gibanje eminentno gospodarskega značaja, vodi S. D. P. Z. že je obratno, na socialistično stranko. V obenamčajih se morajo organizacije medsebojno podpirati.

Kar se tiče razmera med socialisti in komunisti, ni za S. D. Z. imelo nobenih posledic, ker so se komunisti izjavili za enotnost strokovnih organizacij. V organizacijah se huj boj le za to, kdo dobri v roke vodstvo postavljanju strokovnih zvez in sindikatov. Že v drugi se morajo sezvedi državni sklepi občin in zborov. Radika je le ta, da tam, kjer smagajo komunisti (zase zelo malo takih krajev, resni Julijski Benečijo), nastavlja svoje tajnike in nastavljence, dočim socialisti razstavljajo le sodruge, ki so najbolj sposobni brez osca na politično tečeno. Če bi se komunisti v Jugoslaviji ravnili po tem načinu, bi danes ne imeli toliko organizacij razstavljenih in delavstvo zmeden.

Atentat na žitvinskega ministrata. Nakar poreda "Nuova Presse" iz Kovna, se je na žitvinskega ministra za zunanjino posle Purkega ponovil v njegovega stajovanju žitvinski živilski atentat. Način, s katerim je nastavljen, je med tri sklepov občin in zborov. Radika je le ta, da tam, kjer smagajo komunisti (zase zelo malo takih krajev, resni Julijski Benečijo), nastavlja svoje tajnike in nastavljence, dočim socialisti razstavljajo le sodruge, ki so najbolj sposobni brez osca na politično tečeno. Če bi se komunisti v Jugoslaviji ravnili po tem načinu, bi danes ne imeli toliko organizacij razstavljenih in delavstvo zmeden.

Operacija na žitvinskih ministratih.

Načelnik v Ljubljani postane menda načelnik. Ljubljanski župančič podal žalilstvo Ivan Hribar. Hribar nam je pravilno znamenil kot avokat in velik sovračnik delavskih organizacij. Socialistična stranka v znamenju namestnika v Ljubljani Ivana Hribarja, v Sarajevem člansku Ojstrici, v Splitu pa dr. Desnico.

Dr. Vukšić — poslanik v Pragi. — Poslanik v Pragi Božidar Božić, 6. jul. Kar bo poslanik Ivan Hribar imenovan za kraljeven namestnika v Ljubljani, bo postal poslanik v Pragi dr. Božić.

Pravljica države 1920. na leto 1920-21. Beograd, 6. jul. Proračun za leto 1920-21 je izdelan in dostavljen parodni skupnosti. Izdatki iznosijo 4.737.385.461 din. in 4.941.895.200. dohodki pa 1.954.485.000 dinarjev in 7.718 milijonov 500.000 din.

Veliki dan — nekaj dan. Zgodovina se ponavlja. 1889. leta je stolnica župančič prodala narod Turkom na Kosovem. 1921. so v konstituenti "Jugoslovani" prodali ustav Turkom. Koje izdajstvo je verjetno?

Povod smakl. Povodom srednje reditev regenta od nevarnosti atentata je odredil ljubljanski škof začasno službo bojk. — Mi se spominjam enakih ukrepov leta 1918. Škof v bivši Avstriji pred sedmimi leti v ravnočistih dneh. O šudovito razume duhovščina svojih položaj.

Razne vesti.

Danska socialna demokracija praznuje leto 50 letnico postanku svojega tiska in organizacij. 21. maja 1871. je bilo, ko je skupina starških sodrugi izdelala 1. številko socialnodemokratskega tiskalnika, ki je kmalu nato napredoval do dnevnika "Socialdemokrat".

— Mi se spominjam enakih ukrepov leta 1918. Škof v bivši Avstriji pred sedmimi leti v ravnočistih dneh. O šudovito razume duhovščina svojih položaj.

— Kuhar restauracije v La Faixa, W. je načigal plinovo peč, pri čemer pa je eksplodirala in je bil moč težko ranjen in so v bolniški zdravnik izjavili, da bo le težko kaj z njegovim življnjem. Plinova družba vodi preiskavo, ter govorji se, da je zotov krvida radi nesreča na njem strani.

— Kuhar restauracije v La Faixa, W. je načigal plinovo peč, pri čemer pa je eksplodirala in je bil moč težko ranjen in so v bolniški zdravnik izjavili, da bo le težko kaj z njegovim življnjem. Plinova družba vodi preiskavo, ter govorji se, da je zotov krvida radi nesreča na njem strani.

— Kuhar restauracije v La Faixa, W. je načigal plinovo peč, pri čemer pa je eksplodirala in je bil moč težko ranjen in so v bolniški zdravnik izjavili, da bo le težko kaj z njegovim življnjem. Plinova družba vodi preiskavo, ter govorji se, da je zotov krvida radi nesreča na njem strani.

— Kuhar restauracije v La Faixa, W. je načigal plinovo peč, pri čemer pa je eksplodirala in je bil moč težko ranjen in so v bolniški zdravnik izjavili, da bo le težko kaj z njegovim življnjem. Plinova družba vodi preiskavo, ter govorji se, da je zotov krvida radi nesreča na njem strani.

— Kuhar restauracije v La Faixa, W. je načigal plinovo peč, pri čemer pa je eksplodirala in je bil moč težko ranjen in so v bolniški zdravnik izjavili, da bo le težko kaj z njegovim življnjem. Plinova družba vodi preiskavo, ter govorji se, da je zotov krvida radi nesreča na njem strani.

— Kuhar restauracije v La Faixa, W. je načigal plinovo peč, pri čemer pa je eksplodirala in je bil moč težko ranjen in so v bolniški zdravnik izjavili, da bo le težko kaj z njegovim življnjem. Plinova družba vodi preiskavo, ter govorji se, da je zotov krvida radi nesreča na njem strani.

— Kuhar restauracije v La Faixa, W. je načigal plinovo peč, pri čemer pa je eksplodirala in je bil moč težko ranjen in so v bolniški zdravnik izjavili, da bo le težko kaj z njegovim življnjem. Plinova družba vodi preiskavo, ter govorji se, da je zotov krvida radi nesreča na njem strani.

— Kuhar restauracije v La Faixa, W. je načigal plinovo peč, pri čemer pa je eksplodirala in je bil moč težko ranjen in so v bolniški zdravnik izjavili, da bo le težko kaj z njegovim življnjem. Plinova družba vodi preiskavo, ter govorji se, da je zotov krvida radi nesreča na njem strani.

— Kuhar restauracije v La Faixa, W. je načigal plinovo peč, pri čemer pa je eksplodirala in je bil moč težko ranjen in so v bolniški zdravnik izjavili, da bo le težko kaj z njegovim življnjem. Plinova družba vodi preiskavo, ter govorji se, da je zotov krvida radi nesreča na njem strani.

— Kuhar restauracije v La Faixa, W. je načigal plinovo peč, pri čemer pa je eksplodirala in je bil moč težko ranjen in so v bolniški zdravnik izjavili, da bo le težko kaj z njegovim življnjem. Plinova družba vodi preiskavo, ter govorji se, da je zotov krvida radi nesreča na njem strani.

— Kuhar restauracije v La Faixa, W. je načigal plinovo peč, pri čemer pa je eksplodirala in je bil moč težko ranjen in so v bolniški zdravnik izjavili, da bo le težko kaj z njegovim življnjem. Plinova družba vodi preiskavo, ter govorji se, da je zotov krvida radi nesreča na njem strani.

— Kuhar restauracije v La Faixa, W. je načigal plinovo peč, pri čemer pa je eksplodirala in je bil moč težko ranjen in so v bolniški zdravnik izjavili, da bo le težko kaj z njegovim življnjem. Plinova družba vodi preiskavo, ter govorji se, da je zotov krvida radi nesreča na njem strani.

— Kuhar restauracije v La Faixa, W. je načigal plinovo peč, pri čemer pa je eksplodirala in je bil moč težko ranjen in so v bolniški zdravnik izjavili, da bo le težko kaj z njegovim življnjem. Plinova družba vodi preiskavo, ter govorji se, da je zotov krvida radi nesreča na njem strani.

danski socialistični jubilej svojega postanka. Pomenimo, zakaj more:

danak sodrugi z zadostenjem pravnavati to priliko, kaj je sploh nemogel obdržati v tisoč neprilikih 50 letne dobe: organizacija in — tisk!

Napredok na polju zdravstva. — Profesor Herman Wintz, rav